కాంతికిరణం

'రా అన్నయ్యా, రా'

అంటూ శాంతమ్మ వెంకట్రామయ్యని సాదరంగా ఆహ్వానించింది. ఆమె గొంతులో వచ్చిన మార్పు చెవిలో పడగానే ఆశ్చర్యపోయిన వెంకట్రామయ్య గేటు తలుపు తీసుకు లోపలికి వస్తూ ఆవిడ చేస్తున్న పనిని చేసి మరింత మతి పోగొట్టుకున్నాడు. వీధిలో ఉన్న ఆ కాస్త కాళీజాగాలో ఆవిడ ఆ వయసులో బంతినారు ఒకటీ ఒకటీ విడదీసి లైనుగా నాటుతోంది!

'ఎలా వుంది యివాళ మీ అమ్మగారికి, కొంచెమైనా ఎంగిలి పడ్డాదా?'

ఆ లోపలి గుమ్మం దాటి యివతలి కొచ్చేది కాదు. ఇప్పుడిప్పుడు గాలీ వెలుతుర్ల లోకి రావడమే కాకుండా ఎదుటివారి కష్ట సుఖాలు కనుక్కొనే నిండుతనం సంతరించుకుంది, మనసుని ఎక్స్‌రే తీసి భావాలు వెలికి లాగ కలిగే పరికరం ఏదైనా ఉంటే వెంకట్రామయ్యకి ఆ క్షణంలో కలిగిన తృప్తికి యిలా వాక్యరూపం ఇచ్చి ఉండును. 'ఇంత వయసులో ఎలాంటి ఆర్థిక పుష్టీ లేని నా పంచ చేరిన నా కన్న తల్లి ఒక్కర్తే కాదు, ఈ లోకమంతా వెర్రి తల్లుల మయం. ఇలాంటి వాళ్లకి

కొన్నాళ్ల కయినా కొస్తయినా జ్ఞానం ప్రసాదించేటట్టు చేస్తే అంతకంటె నా జన్మకి సార్థకత ఏముంది!'

అబ్బో, ఎప్పటి మాట అది!

ఆ రోజుల్లో ఎప్పుడైనా సాయంకాలం, తనకి తీరిక చిక్కిన వేళ వెంకట్రామయ్య శాంతమ్మకి గీతాసారం వినిపించడానికి వస్తూండే వాడు. పేరుకి ఏదో వింటున్నట్టు తల ఊపేది గాని శాంతమ్మ మనసు ఎప్పుడూ కొడుకు చుట్టూ తిరుగుతూ ఉండేది.

జీవితంలో చాలా ఒడుదుడుకులు పడిన సామాన్య సంసారి వెంట్రామయ్య. గ్రాడ్యుయేటు అయి ఉద్యోగం లేక తిరుగుతూండే వాడు, అతని ఒక్కగానొక్క కొడుకు. పాతిక వేలు లంచం కడితే బ్యాంకు ఉద్యోగం వస్తుందని తండ్రిని నమ్మించి, బంగారం లాంటి పొలం సగం రేటుకి అమ్మించాడు. డబ్బుచేతిలో పడ్డాక మరి ఆ మనిషి అయిపులేడు!' మెడ్రాసులో ఎక్స్ట్రా సప్లైదారుగా ఎవర్తినో పెట్టుకు ఉన్నాడని ఆ తర్వాత కబురు తెలిసింది. అంతే! ఆ దెబ్బకి తట్టుకోలేక గిలగిల కొట్టుకుపోయాడు వెంకట్రామయ్య. అలాంటి స్థితిలో చేయిచ్చి లేవనెత్తి మళ్లీ మనిషిని చేశాడు శాంతమ్మ భర్త సీతాపతి. అయన ఆ రోజు చేసిన సాయం జన్మలో మరచిపోలేడు వెంకట్రామయ్య. సీతాపతి పోయి ఎన్నో ఏళ్లయినా వారానికోసారి ఆగడప ఎక్కి ఆ యిల్లాల్ని పలకరించి రాందే ఉండలేడు వెంకట్రామయ్య.

ఆ రోజుల్లో శాంతమ్మ మనసుకి ఏ మాత్రం ధైర్యం తోచేది కాదు. 'ఏదో వస్తాడు, ఏవో పురాణ ప్రవచనాలు వల్లిస్తాడు, వెడతాడు.... ఇందువల్ల నా గుండె వెలితి ఎలా నిండుతుంది!' అనుకునేది. ఆ చివరి రోజులు అంత దుర్భరంగా గడుస్తాయని ఆమె అనుకోలేదు.

ఆవాళ వాడి పుట్టినరోజు, లేచి తల నెప్పిగా ఉందని ఇంత కాఫీ కాచుకు తాగింది. అంతే. ఇంకేం చేసుకోవాలనిపించలేదు. రెండ్రోజుల కిందట కొడుకు దగ్గిర్నుంచి వచ్చిన కవరు దిండు కింద నుంచి పైకి తీసి గుండెల మీద ఆనించుకుపట్టుకుంది. వందడాలర్లకు చెక్కు కాక అందులో అంతకు మించిన విలువైన ముక్కలున్నాయి.

'అమ్మా, ఎప్పట్లా నా పుట్టిన్రోజు మళ్లీ వస్తోంది. నేనెక్కడున్నా నా మనసు నీ దీవెన కోరుతూనే ఉంటుంది. ఈ డబ్బుతో నీకు నచ్చింది ఏదైనా కొనుక్కో. నన్ను మనసారా ఆశీర్వదించు.

ఎప్పుడూ లేంది కోపంతో ఆమె మనసు ఆనాడు తిరగబడింది 'నాన్నా, నానిగా! ఏనాడైనా ఏ తల్లైనా కొడుకు పుట్టిన్రోజు నాడు ఏం చెయ్యాలనుకుంటుందో నీకు తెలీదా! తలంటు పోస్తుంది. కొత్త బట్టలు కొనిస్తుంది. వాడికిష్టమైన ముద్దినుసు పిండి వంటలూ చేసి పెడుతుంది. దగ్గిరగా తీసుకుంటుంది. దిష్టి తీసి దీవిస్తుంది. పది కాలాల పాటు చల్లగా చూడమని వెయ్యి దేవుళ్లకి మొక్కుకుంటుంది. తనకి నచ్చింది కొనుక్కుంటుందిట్రా ఎక్కడైనా!'

ఇప్పుడేం మొత్తుకుంటే ఏం లాభం!

మొదట్నుంచీ ఇన్ని ఆశలు కల్పించింది వాడే! ఆ పద్ధతే వేరు. వాడికంటే పెద్దాళ్లు ఇద్దరు ఆడపిల్లలున్నారు. ఆడపిల్లల పెళ్లిళ్లు చేసేసి తనకా బరువు మిగలకుండా చేశాడు పాపం ఇంటాయన. అంతేకాదు, వాళ్లకంటె అయిదారేళ్ల చిన్న వాడయిన సూర్యం చదువు పూర్తయేదాకా ఉన్నాడు. తనకే పూచీ మిగల్చలేదు. ఆడపిల్లలు అత్తారిళ్లలో వాళ్ల కాపరాలు వాళ్లు చేసుకుంటున్నారు. సాధారణంగా తల్లిదండ్రుల పట్ల ఆడపిల్లల కున్న అపేక్ష మగపిల్లలకి ఉండదంటారు. శాంతమ్మ

పిల్లలు మాత్రం దీనికి పూర్తిగా వ్యతిరేకం. ఇప్పుడు పెళ్లిళ్లై ఎవరి సంసారాలు వాళ్లు దిద్దుకుంటున్నప్పటి మాట కాదు. మొదట్నుంచీ ప్రతి చిన్న విషయంలోనూ పేచీలే వాళ్లు. నానిగాడు మాత్రం అలాకాదు. ఆ అక్కల్లా కాకుండా చిన్న చిన్న పనులు చేసిపెడుతూ కూడా కూడా తిరిగేవాడు. కత్తిపీట దగ్గర కూచుని తను కూరలు తను కూరలు తరుగుతూ ఉంటే ముచికలూ తుక్కూ అపీ తనే ఎత్తి పారపోసేవాడు. తను బట్టలు ఉతికితే స్టూలు ఎక్కి తనే ఆరేస్తానని అల్లరి పెట్టేవాడు. తన కంటే ముందు నిద్ర లేచి బాయిలరు అంటించేవాడు, తను వంటిల్లు కడుక్కుని ముగ్గేసేదాకా ఆగి, దానికి తాళం వేసి వచ్చేదాకా తనని వదిలేవాడు కాదు.

రెండు చేతుల గుప్పిళ్లూ మూసి బుగ్గల మీద ఆనించుకుని తన కళ్లల్లో కళ్లు పెట్టి ఎప్పుడూ అలా చూస్తూ ఉండేవాడు. తన కంట్లో ఏ మాత్రపు కన్నీటి పొర పసిగట్టినా తల్లడిల్లిపోయేవాడు. తన మనసు మళ్లీ స్తిమిత పడ్డానికి ఎన్ని చెయ్యాలో అన్నీ చేసేవాడు.

తన పాలరుచి ఏ తల్లికీ తెలీదు. ఆ పాలు తాగిన పేగు పంచి యిచ్చిన ప్రేమరుచి ఏ కొద్దిమంది అదృష్టవంతురాళ్లో తప్ప ఎరగరు. అందులో తనూ ఒకర్తేనని శాంతమ్మ మురిసిపోయేది.

'ఏందుకూ ఎద్దుల్లా ఎదిగారు. ఆడపిల్లలు మళ్లీ! చెప్పిన ముక్క ఒక్కటీ వినిచావరు. ఇది కావాలని అడక్కుండానే చేసి పెడతాడు, నాని. చిన్నవాడైనా వాణ్ణి చూసి సిగ్గుపడాలి మీరు.'

అంటూ ఒక్కొక్కప్పుడు కూతుళ్ల చేష్టలు చూసి విసుక్కునేది. 'ఓయబ్బో! చాలా మందిని చూశాం, యిలా కబుర్లు చెప్పిన వాళ్లని.... పెద్దై పెళ్లాం అన్నది రానీ..... ఏమే చెల్లీ?'

'ఇంకా అందుకు సందేహమా! నెత్తి మీద ఇంత బండ ఎత్తకుండా ఉంటే చాలు. పెళ్లాం పక్కలో కొచ్చేదాకా ప్రతీ కొడుకూ బంగారు కొండే! కదుటే అక్కా!'

అంటూ ఇద్దరూ కలసికట్టుగా చెప్పినట్టు చెప్పారు.

"ఛ! అసలు నేను పెళ్లి చేసుకోను" అని అడ్డంగా బుర్ర ఆడించేవాడు నాని. "తప్పుబాబూ, అలా అనకూడదు" అని తల్లి మందలించేది. బిడ్డ కడుపులో పడ్డాక నవమాసాలూ మోస్తుంది తల్లి. ఎదుగుతున్న కడుపుని తడుముకుని ఆశలు పెంచుకుంటుంది తల్లి. ఆ తొమ్మిది నెలలకీ ఎన్ని రోజులో, ఎన్ని గంటలో, ఎన్ని నిమిషాలో కనీసం అన్ని కోరికలయినా పేర్చుకుంటుంది. పుట్టిన బిడ్డ పున్నమి చందమామలా తయారవడమే కాక తలలో నాలికలా మసులుతూ ఉంటే ఏ తల్లి మురిసిపోదు!

అంతకుముందే ఆడపిల్లలు పెళ్లిళ్లై వెళ్లిపోయారు. ఆ తర్వాత ఆరేళ్లు దాటకుండా ఆ మగమహారాజు కాలగర్భంలో కలసిపోయాడు. ఒంటరిగా మిగిలింది గాని ఆ ఒంటరితనం ఉన్నట్లు శాంతమ్మకి ఎప్పుడూ తోచనివ్వలేదు, చేతికి ఎదిగి వచ్చిన కొడుకు.

మొగుడు ఉన్నప్పుడు, ఎప్పటిమాట అది, కొడుకు నామకరణం విషయంలో పట్టుదల పట్టి, తన మాటే నెగ్గించుకుంది శాంతమ్మ! తల్లి పేరు పెట్టుకుంది. సూరమ్మ గారు సూర్యనారాయణ మూర్తిగా తమ యింట ఉదయించాడు. ఇప్పుడింత వాడయాడు గాని ఎప్పుడూ తన కంటికి వెర్రినాగమ్మగానే కనిపిస్తాడు. నిన్న మొన్నటిదాకా తన పక్కలో చేరి, తన డొక్కలో దూరి, "అమ్మా, నీ ప్రేమ ఒక్కటీ నాకు చాలమ్మా!" అని కళ్లల్లో కళ్లు పెట్టి చూసి చెబుతున్నట్లే ఉంటుంది. అలా చూస్తుంటే వాడి స్థానంలో తన తల్లిని చూసుకున్న భ్రమ కలిగేది శాంతమ్మకి. తనే తన తల్లితో అవే మాటలు అంటున్న భావనకు లోనయేది.

వేలెడంత లేనివాడు చూస్తూండగా చేయెత్తితే వాసాలు అందుకొనేటంత వాడయాడు. అక్షరాలు దిద్దితే వేళ్లు కంది పోతాయేమో అనిపించిన కుర్రసన్నాసి తను రీసెర్చి చేసే సబ్జక్టుకి యీ దేశంలో ఏ యూనివర్శిటీలోనూ వనరులు లేవేమో అనే విద్యాస్థాయికి చేరుకున్నాడు! ఆ బ్రాంచిలో ఫారెన్ స్కాలర్‌షిప్ దొరకడమే వారి అనుబంధానికి ప్రతిబంధకమయిందేమో! ఆ విరహం ఊహించలేక ఆ తల్లి మనసు అల్లకల్లోలమైపోయింది. వాడిలా అన్నాడు:

"నీ కంట్లో విషాదరేఖ నేను భరించలేను. నువ్వు నవ్వుతూ పంపకపోతే నాకు విజయం లభించదు కూడా. అసలు నేనే నిన్ను విడిచి ఉండలేను. ఇప్పుడున్న నా చదువుకి ఇక్కడే మంచి ఉద్యోగం దొరక్కపోదు" అనే సూర్యం మాటలు ఆ రాత్రి తెల్లవార్లూ మననం చేసుకుంది. గుండె దిటవు చేసుకుంది. రెండేళ్లు ఎంతలో తిరిగి రావాలి! ఏ కూతురి దగ్గరుంటే దినం వెళ్లిపోదు! మనసు రాయి చేసుకుంది. ఏరోడ్రోముకి వెళ్లి వీడ్కోలు చెప్పి వచ్చింది.

కూతుళ్ల దగ్గిరకి వెళ్లింది గాని ఎక్కడా ఎక్కువ రోజులు ఉండలేక పోయింది. ఆ వాతావరణంలో ఇమడలేకా, వాళ్ల వాళ్ల మాట తీరు సరిపెట్టుకోలేకా.... "నాదంటూ నాకో యిల్లు లేకపోతే కదా" అనుకుని ఇల్లు చేరుకుంది. కొడుకు నడయాడని, బావురు మంటున్న ఆ యిల్లు చూసుకుని "నాదంటూ ఏఁమిగిలిందని!" అని కొట్టుకు పోయేది ఆ తల్లి ప్రాణి.

ఆ రెండేళ్లూ ఎలా గడప గలిగిందో శాంతమ్మకే తెలీదు. విస్తట్లో అన్నీ వడ్డించుకుని కూచునేది, తినకుండానే లేచి పోయేది! దుప్పటి దులుపుకుని మంచం మీద వేసుకునేది. పడుకోకుండా గంటలు గంటలు లేచి కూచొనేది! ఆ గచ్చు చల్లగా ఉందని ఎప్పుడూ అదేవుడి గదిలో దొర్లేది, అక్కడేదో ఆధారం చిక్కుతుందని కాదు! అతడేదో చదివి వినిపిస్తున్నాడని భగవద్గీత వినేది, వెంకట్రామయ్య చెబుతున్నది తన బుర్ర కెక్కుతోందని కాదు! "అంత దూరంలో ఆ దేశంగాని దేశంలో వేళ కింత నోటికి అమరక పాపం నానిగాడి కడుపు ఎంత లోతుకుపోయి ఉంటుందో!" అనేది ఒక్కటే ఆ అమ్మతపన.

వెంకట్రామయ్యతో ఆవిడకున్న అనుబంధమూ అంతంత మాత్రమే. పేరుకి ఆ వీధి చివర ఓ చిన్న పెంకుటి కొంప అంటూ అతనికి లేకపోలేదు గాని ఒక్కొక్కప్పుడు నెలకి నెలలు ఆ ఇంటికి తాళమే. కొడుకు కోసం అప్పటికప్పుడు అమ్మగా మిగిలిన అర ఎకరం అతని బావమరిది అమరకంలో ఉంది. దాని శిస్తూ వసూలు కోసం కాకపోయినా పెళ్లాన్నీ కూతుర్నీ చూసి రాడానికయినా అప్పుడప్పుడూ ఆ ఊరు వెళ్లి రాక తప్పదు. వెంకట్రామయ్య పెళ్లాం మొగుడితో దెబ్బలాడి వాళ్లన్నయ్య దగ్గిరకి చేరి ఏడాదిన్నర దాటింది. చుట్టపు చూపుగా పెద్ద కొడుకు వెంకట్రామయ్య దగ్గిర కొచ్చిన అతని విధవ తల్లి పక్షవాతం వచ్చి, అక్కడే ఉండిపోవలసి వచ్చింది. అది అతని పెళ్లానికి కంట గింపయిది. ఇన్నాళ్లూ ఆవిడ ఒంటెడు నగలూ ఒకటీ ఒకటీ అమ్ముకు తినడానికి నా తోటి కోడలికి అత్తగారు పని కొచ్చిందా? ఈనాడు రోగాన పడిందని బోసిమెడ చేసి చాకిరీకి నా యింటికి దిగబెడుతుందా! మీ తమ్ముడిపాటి బుద్ధి మీకు ఉండదనే! వెంటనే అత్తగార్ని రైలెక్కిస్తారా లేదా!" అని మూడు రోజుల పాటు అహోరాత్రాలు మొగుడితో పోరాడింది. వెంకట్రామయ్య వినలేదు. కూతుర్ని తీసుకుని ఆవిడే బస్సెక్కేసింది.

అసలు వెంకట్రామయ్యే డయబెటీసు పేషెంటు, ఎంతగా వైద్యం, పత్యం చేసినా

ఒక్కొక్కప్పుడు చెప్పలేని నీరసం ప్రాణాలు తోడేస్తూ ఉంటుంది. కట్టుకున్న దాని సాయంతోనే ఎత్తలేని బరువు తనకి, అన్నీ మంచం మీదే అవుతున్న ఈ తల్లి. కాని ఇలాంటప్పుడు కన్న తల్లిని చూస్తూ చూస్తూ ఎలా దిగబెట్టగలడు! మరదలు తన పెళ్లాం కంటె నాలుగాకులు ఎక్కువే చదువుకుంది యిలాంటి విషయాలలో చీకటింట వెడితే మళ్లీ చీకటి పడితేగాని ఇంటికి చేరుకోలేని ఉద్యోగం తమ్ముడిది. ఎవర్నని లాభం!

తము చ్చి చెప్పి వెడుతూంటాడు.

"అమ్మని ఈ వయసులో యిక్కడ చేర్చి నీకూ నీ వాళ్లకీ దూరం చేశాను. అసలే జబ్బు మనిషివి. ఒక్కడివీ ఎలా నిర్వహించుకు వస్తున్నావో....... పొద్దుట్నుంచీ సాయంకాలం దాకా ఇల్లు కనిపెట్టుకు ఉండే పనిమనిషిని పెట్టుకో. వేరే వంట మనిషి కోసం చూడు. ట్రై చేస్తే దొరక్కపోరు. ఎంత కావలిస్తే అంత నేను పంపుతానుగా!" ఊరికే నోటి మాట కాదు. నోట్ల కట్టలు అందించి మరీ.

అయినా వృద్ధాప్యం. రోజు రోజుకీ సన్నగిల్లుతున్న ఆరోగ్యం. ఒంటరితనం. నిస్సహాయత. ఒక్కొక్కప్పుడు ఎంత సరిపెట్టుకుందామన్నా వెంకట్రామయ్య క్రుంగి పోతూ ఉంటాడు. అలాంటప్పుడు భగవద్గీత తీసుకుంటాడు. చదవడానికి కాదు, అలా అది గుండెలమీద పెట్టుకుని పడుకుని, తనకి తను ధైర్యం చెప్పుకోడానికి.

మన కెక్కడా తారసిల్లని, మన అనుభవంలోకి మాట వరసకైనా తొంగి చూడని, ఓ మహావీరుడి ధర్మ సందేహం అది. "అంతటి సన్నిహితులలో యుద్ధం ఎలా చెయ్యను!" అనే సందేహానికి నారాయణుడి సమాధానం అది. పై నుండి చూస్తే "సామాన్యులకేం ఉంది ఇందులో నా మొహం!' ' అనిపించక మానదు, కాని బాగా ఆలోచిస్తే ఏ ఉద్గ్రంథంలో అయినా సందేశం సూచనాప్రాయంగానే ఉంటుంది. విషమ పరిస్థితులు నరువరులకే కాదు నరులందరికీ ఎదురౌతాయి. ఎటో దారి చూపే డిటో నారాయణులు ఎప్పటికప్పుడు దొరకరు. ఎవరికి వారే జవాబు చెప్పుకుని ముందుకి సాగాలి. అంతే. ఆ ఊహ ఇచ్చిన ఊతతో ఉత్సాహంగా లేచి కూచుంటాడు వెంకట్రామయ్య.

తన పనులే కాదు, తల్లి పనులు కూడా చకచకా చక్కబెట్టేస్తాడు. పనిపిల్లని అక్కడ కూచోబెట్టి శాంతమ్మ దగ్గరకి పరిగెడతాడు. 'చూశారా ఈ పెద్ద మనిషి దురాశ! లేని ఓపిక తెచ్చుకుని ఎందుకలా పరుగెడుతున్నాడో ఆ శాంతమ్మ గారింటికి! ఈ మధ్యనే మరింత ఎక్కువ చూపిస్తున్న ఈ అభిమానాల వెనుక ఏముందో ఎవరెరగరూ! సూర్యం ఈ నెలాఖరుకో వచ్చే నెల మొదట్లోనో స్వదేశం తిరిగొస్తున్నాడాయె. అతని వయసుకి జోడైన కూతురు జానకి ఇతనికి ఉందిగా! ఇప్పట్నుంచీ ఎంత పెద్ద వల పేనుకు రాకపోతే అంత పెద్ద చేప పడుతుందీ!" అని ఒకరిద్దరంటే మొదట్లో విసీ వినట్లు ఊరుకునేవాడు. 'అత్యాశే రావొచ్చు పోనీ మనమూ ప్రయత్నించి చూస్తే తప్పేమిటి? బియ్యే అయితే తనంతట ప్రైవేటుగా కట్టుకుని మంచి మార్కులతో పాసయింది గాని, తన కూతురు తండ్రి సాయం లేకుండా మొగుణ్ణి తెచ్చుకోలేదుగా!' అనుకున్నాడు వెంకట్రామయ్య. శిస్తుల కోసం ఈ సారి ఆ ఊరు వెళ్లినప్పుడు వాళ్ల దగ్గిర ఈ ప్రస్తక్తి తెచ్చాడు. దాంతో ఆ తల్లీ కూతుళ్లకి ఎక్కళ్లేని చైతన్యమూ పుట్టుకొచ్చింది!

జానకి అందమైనదే గాక అది మరింతగా తీర్చిదిద్దుకోడం తెలిసిన అమ్మాయి. ఇంగ్లీషు

తప్పుడు లేకుండా మాటాడగలదు. ఈ మధ్య పరీక్షకూడా పాసయింది. ఇప్పటి నవలలూ సినిమాలూ టీవీ షోలూ రుచి ఎరిగిన నవ నాగరీకురాలు. గాలిలో కాకుండా భూమ్మీద ఎందుకు నడవాలి? ఇక వాళ్లమ్మకి ఆ చాత కాని మొద్దుని కట్టుకోడం చేత ఏ కోరికా తీరిచావలేదు. కొడుకైనా ఉద్ధరిస్తాడనుకుంటే మొదట్లోనే కొంప నిలువునా ముంచేశాడు. ఇంకా అన్నా వదినా మంచి వాళ్లు కాబట్టి ఎన్నాళ్లయినా తన్ని తగిలెయ్య కుండా ఇంత అన్నం పెడుతున్నారు. ఇక తనకి ఏ ముద్దూ ముచ్చటా తీరినా ఈ బంగారపు బొమ్మవల్లనే ఏమో! దీని ద్వారా తనకి విదేశయానం రాసి పెట్టుందేమో ఎవరు చెప్పగలరూ! వారం దాటకుండా తల్లీ కూతుళ్ల తండ్రితో స్వంతింటికి ప్రయాణం కట్టేశారు. 'ముసిలావిడ కంపు' ఈ సారి వాళ్లని అట్టే బాధించినట్టు లేదు. తల్లీ కూతురూ వెంకట్రామయ్యకి ఓ మోస్తరు సాయం చేస్తున్నారు కూడా. పట్టుదల వస్తే ఏవో సవాలక్ష అనుకుంటాం. పెద్ద వాళ్ళు చేయించుకోక తప్పుతుందా, మాలాంటి వాళ్లం చెయ్యక తప్పుతుందా!' అనే సన్నాయి నొక్కులు నొక్కుతూ. ఓ మంచి రోజు చూసి కూతుర్ని తీసికెళ్ళి శాంతమ్మకి దండం పెట్టించాడు వెంకట్రామయ్య. " రెండేళ్లలో ఎంత ఎదిగిపోయిందో! తగినట్టు ఒళ్లు చేసింది కూడాను. ఇంటి కెళ్లగానే నీ పెళ్లాం చేత దిష్టి తీయించు అన్నయ్యా... ఏ అదృష్టవంతుడు ఎదురు చూస్తున్నాడో మీ జానకిని చేసుకోడం కోసం' అనేసింది అమాయకంగా. అది విన్న జానకి మనసు మరుక్షణం సూర్యంతో హనీమూన్‌లో ఐఫిల్ టవర్‌లో ఉంది!

ఇంతకీ సూర్యం స్టేట్సు నుంచి తిరగొస్తూ తీసుకొచ్చిన కబురు ధాటికి వచ్చిన చిల్లర సంబంధాల పేక ముక్కలతో పాటు ఈ తురుపు ముక్క కూడా ఉఫ్ మని ఎగిరిపోయింది!

సూర్యం ఇండియా వచ్చింది. ఇక్కడేదో ఉద్యోగం చూసుకుని ఉండి పోదామని కాదుట. తల్లితో మనసులోని ఆ కబురు చెప్పి అనుమతి తీసుకుని మళ్ళీ పదిహేను రోజుల్లో వెళ్లి పోడానికట. అతని రీసెర్చి పథకం ఇంకా పూర్తికాలేదు. దానికి తగిన ఖరీదైన పరికరాలు అక్కడ తప్పలేవు. అతన్ని గైడు చేసే ప్రొఫెసరు ఎక్కడున్నా ప్రతిభని గుర్తించి ప్రోత్సహించే ఆదర్శ శాస్త్రజ్ఞుడు. అతని రికమెండేషను వల్లనే సూర్యం స్కాలర్‌షిప్ మరో రెండేళ్లు పొడిగించబడింది. అతని చలవ వల్లే సూర్యానికి ఓ పార్ట్‌టైమ్ జాబ్ దొరికింది కూడా. గత ఆరు నెలలుగా అలా సంపాదించి కూడా బెట్టిన సొమ్ముతోనే సూర్యం ఇప్పుడు రిటర్న్ టిక్కెట్టు కొనుక్కు వచ్చినది.

శాంతమ్మ కూచుని ఉంటే ఆవిడ ఒళ్లో తల పెట్టుకుని పడుకుని, ఆవిడ ఇచ్చిన చేగోడీలు ఒకటీ ఒకటీ నవులుతూ ఎక్కళ్లేని కబుర్లూ అందిస్తున్నాడు సూర్యం. ఈ భోగట్టా లన్నీ ఉత్తరం రాసి పడెయ్యొచ్చు. ఇంత ఖర్చు పెట్టుకుని స్వయంగా వచ్చి చెప్పనక్కర్లేదు. కాని స్వయంగా తప్ప చెప్ప లేని విషయం ఒకటుంది. తీరా అదే నోరువిప్పి చెప్పలేకపోడం అతనికే ఆశ్చర్యం కలిగించింది. ఆ వేళకి వెంకట్రామయ్య అక్కడికి రావడంతో అతనికి పోయిందేదో దొరికినట్టు అనిపించింది. వెంటనే లేచి అతని చెయ్యి పట్టుకున్నాడు.

'మీతో ఓ ముఖ్య విషయం చెప్పాలి అంకుల్, ఓ సారి అలా పార్కుకి వెళ్లొద్దాం వస్తారా!' అంటూ లాక్కుపోయాడు. అక్కడ చేరగానే విషయమంతా క్లుప్తంగా వివరించాడు. బతిమాలాడు. 'వెంటనే మీ విషయం కాస్త అమ్మకి నచ్చ చెప్పరూ!' అని ఎదురుచూడని ఆ భోగట్టాకి మరొకడయితే ట్రాన్సుడిపోయేవాడే. తన తొట్రుబాటు పైకి తేలనివ్వక మా అమ్మని డాక్టరుకి చూపించాలి సూర్యం.

వీలు చూసుకు కలుద్దాంలే' అంటూ వెనక్కి తిరక్కుండా వడివడిగా ఇంటికి జారుకున్నాడు. ఆ మర్నాడు కూడా శాంతమ్మ గడపతొక్కడానికి వెంకట్రామయ్యకి మనస్కరించలేదు. ఆవిడ సమస్య అలా ఉంచి తన కూతుర్ని చూసుకుంటాడనే ఆశకి కూడా ఆస్కారం లేకుండా పోయింది, ఇప్పుడు సూర్యం చెప్పిన కబురుతో ముఖ్యంగా అంతటి ఆశాభంగానికి ఆ తల్లీకూతుళ్ల తట్టుకో లేకపోయారు. ఇక అతని పెళ్లాం ఆడిన మాటలు ఒకటీ రెండూ కావు. 'తమ నిర్వాకం ఇంతలా అఘోరిస్తుందని తెలిసే సిగ్గు విడిచి ఎక్కడికో వెళ్లి తలదాచుకుంటున్నాం. అలాగేనా ఉండనివ్వక ప్రత్యేకించి సుఖాన ఉన్నవాళ్లం మళ్లీ మమ్మల్ని ఈ రొంపిలోకి దింపడం దేనికి! వాడెవర్తినో అక్కడ పెట్టుకునే ఉన్నాడన్న కబురు తమకి ముందే తెలియలేదంటే ఇప్పుడెవరు నమ్ముతారు! ఇంకా ఎందుకీ దొంగ కబుర్లు? అంటూ ఆ రోజే బస్కెక్కేశారు.

వాళ్ల సాయంతో ఈ మధ్య కాస్తయినా ఊపిరి తిరిగేది వెంకట్రామయ్యకి, ఆ ఆసరా పోయింది. వాళ్లే నిందవేసినా తనమటుకు తనే కట్టుకున్న ఆశాసౌధం ఉండనే ఉంది, అదీ కూలిపోయింది. ఏం కొడుకులు, ఏం లోకం! కొడుకేదో యింకా తనని ఉద్ధరిస్తాడనే వెర్రిభ్రమతో ఉంది ఇంకా ఆ శాంతమ్మ. ఈ వార్త తనే చెవిన వెయ్యాలా! తనకి తోచిన కాస్త వెలుగూ మరి కనిపించకుండా చేసిన సూర్యం తరపున తను వెళ్లిశాంతమ్మకి నచ్చజెప్పాలా! ఊహుఁ వెంకట్రామయ్య మనసు మొదట్లో మొండికేసుకు కూచుంది.

అయితే తన పొరపాటు తను తెలుసుకోడానికి ఆ సహృదయుడికి ఆట్టే రోజులు పట్టలేదు. వెంకట్రామయ్య తమింటికి రాలేదని తెలుసుకున్న సూర్యం వరసగా ఆ రెండ్రోజులూ ఆయనింటికే వెళ్ళేవాడు. గంటలకి గంటలు తన పొజిషన్ ఎక్స్‌ప్లెయిన్ చేసేవాడు. తన ప్రాజెక్టుకి సంబంధించిన కాగితాల కాపీలు చూపించి అతనికి బోధపడేటట్టు చెప్పేవాడు. తనూ, తన ప్రొఫెసరూ, తను పెళ్లాడదామనుకుంటున్న వాళ్లమ్మాయి లూసీ - వీళ్ల ఫోటోలు ఉన్న ఆల్బం - తల్లికి చూపిద్దామని తెచ్చినా తను చూపించలేనిది - వెంకట్రామయ్య ముందు పరచాడు. 'నాకు తెలుసు. కడుపున పుట్టిన కూతుళ్లతోనే సరిపెట్టుకోలేని సున్నిత హృదయం మా అమ్మది. లూసీని పెళ్లాడితే అక్కడే ఉండిపోవాలిగాని మరి ఈ దేశం వచ్చే అవకాశం లేని పరిస్థితులు నావి. తనే అక్కడికి వచ్చి మాతో ఉండిపోవాలి. అదైనా ఇంకో రెండేళ్ల తర్వాత, నేను తనకి వీసా సంపాదించగలిగాక. అలా అమ్మ ఇష్టపడితేనే ఈ పెళ్లిచేసుకుంటాను. కన్నతల్లి కన్నీటి రేఖ నేను ఊహించలేను. ఆవిడకి ఇష్టంలేని పని చెయ్యలేను. అలా చేసి ఆ విషాద భావాన్ని క్షణం క్షణం గుర్తు చేసుకుంటూ జీవితాంతం భరించలేను. కాదూ కూడదంటే రిజైను చేసి ఇండియా వచ్చేస్తాను. ఖర్చు పెట్టిన సొమ్మంతా వెనక్కి తిరిగి వాళ్లకి ఇవ్వవలసి ఉంటుందనుకోండి. చాలా పెద్ద మొత్తమే. కాని నన్ను వెన్నాడే వ్యధ కంటె ఇదేం ఎక్కువ కాదు. మొదట్లో నన్ను అసహ్యించుకున్నా ఇప్పటికైనా అర్థం చేసుకున్నారు. తనకి ఏ మాత్రం సమ్మతం కాకపోయినా ఎదుటి వారి ఆలోచనల తీరు కనీసం చివరి దాకా వినడానికయినా ఎంతటి సహనం, సంస్కారం కావాలి!' అంటూ అన్నీ వివరించి వెళ్లిపోయాడు సూర్యం.

వెంకట్రామయ్య గుండెల మీద ఆ బొండు బుక్కు అలా ఉండనే ఉంది. వెల్లకిలా పడుకున్న వాడు అలాగే ఉన్నాడు. గంటలకి గంటలు అలా గడచిపోతున్నాయి కాని తీర్పు చెప్పే జేగంట అతనిలో ధ్వనించలేదు. సూర్యం దగ్గిర బయటపడలేదు గాని ఆ ఉదయం శాంతమ్మకి ఆ ఘోరవార్త

తన నోటితో తను అందించడం జరగనే జరిగింది! అది తట్టుకోలేక ఎంతో సేపు గిలగిల కొట్టుకుంది ఆ పిచ్చితల్లి. ఆ షాక్ నుంచి తేరుకున్నాక ఆవిడ వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయం ఇది.

'ఏ నాడు యీ ఇంట్లో అడుగు పెట్టానో అప్పట్నుంచీ ఈ ఇంటికీ ఈ వీధికీ అతుక్కుపోయింది నా ప్రాణి. పుట్టింటి దక్షత లేకపోడం చేత మా అత్తగారే నా మూడు పురుళ్లూ ఈ యింట్లోనే పోశారు. నా పిల్లలు పెరిగింది ఇక్కడే. మా అత్తగారే కాదు మా ఇంటతనూ, కాలం చేసింది ఇక్కడే. ఏళ్ల తరబడి యిక్కడే మసలడం చేత కాబోలు ఇది కన్నతల్లిలా తోస్తుంది గాని ఇల్లనిపించదు నా ప్రాణానికి. ఓ వారం రోజులు దీన్ని విడిచి వెడితేనే తిరిగి వచ్చేదాకా ఏదోలా ఉంటుంది నాకు. అలాంటిది తెలిసిన పరిసరాలు విడిచి ఎరిగిన మొహాలు కాదని ఇంత వయసులో నేనంత దూరం వెళ్ళి ఎలా ఉండగలను అన్నయ్యా!'

'మా నానిగాడికి దొసావకాయ ఇష్టం. బాగా వెల్లుల్లి వేసి కొట్టిన తెలగ పిండి గుండ ఇష్టం. బాగా చిన్న చిన్నవిగా ఎర్రగా వేయించిన ఉల్లిపాయ పకోడీలు ఇష్టం. ఇలాంటివి నా కొడుక్కి నా చేత్తో నేను చేసి పెట్టాలని కోరుకోడం తప్పా అన్నయ్యా! ఎక్కడ పడితే అక్కడ, మన మాటా మనసూ అర్థం చేసుకోలేని చోట, ఇలాంటి నా చిన్న చిన్న కోరికలైనా తీరుతాయంటావా!'

'ఇష్టాఇష్టాల ప్రసక్తి ఎలాగా వచ్చింది గనక ఓ మాట అడుగుతాను, నీకు కోపం రాదుగా చెల్లెమ్మా! నీ కొడుక్కి ఏవేవి యిష్టమో అవన్నీ చేసి పెట్టాలనుంటుందని ఇప్పుడే ఓ లిస్టు ఇచ్చావు. ఏవి, దోసావకాయ, తెలగపిండి గుండా, ఉల్లిపాయ పకోడీలూ... ఇప్పుడు ఆ లిస్టులో కొత్త యిష్టం ఒకటి వచ్చి చేరిందిట. అది వీటన్నిటి కంటె సూర్యానికి యిష్టమైనది. దాని పేరు లూసీ. పూర్తిగా చెప్పలేం గాని ఆ ఆల్బంలో ఆ అమ్మాయి ఫోటోలు చూస్తే కొంతవరకైనా ఆ గుణగణాలు ఊహించవచ్చు. ఆ బట్టలూ ఆ చూపులూ ఎంతో గౌరవప్రదంగా సంస్కారాన్ని సూచించేలా ఉన్నాయి. అలాంటి అమ్మాయిని కావాలనుకున్న వాడు వ్యామోహంతో ఆ నిర్ణయానికి వచ్చాడని మాట వరసకైనా అనిపించదు. వాళ్లిద్దరూ ఒకే సబ్జక్టులో రీసెర్చి చేస్తున్నారనీ, అలాగే ఒకరికొకరు సన్నిహితులయామనీ సూర్యం చెప్పాడు. ఆ అమ్మాయి ఒంపుసొంపులే కోరితే పాతికేళ్ల నీ కొడుక్కి వెంటనే పెళ్లాడ్డానికి ఏ ఏ అడ్డూ లేదు. నీ అనుమతి కోసం ఇంత దూరం రానక్కర్లేదు.

కాలం మారుతోంది. తరానికీ తరానికీ అభిరుచుల్లో అంతరాలు పెరగడం సహజమే. తమ పిల్లలు చాలా పెద్ద చదువులు చదువుకుని ఏ విదేశాలలోనో డిగ్రీలు సంపాదించుకురావాలని ప్రతి తల్లిదండ్రులూ ఇప్పుడు కోరుకుంటున్నారు. అలాంటి చదువులు కావలసి వచ్చినప్పుడు వాటితో అవిభాజ్యంగా వచ్చే ఇతర విషయాలని కూడా భరించవలసి ఉంటుంది. మనం స్వేచ్ఛ ఇవ్వకపోతే వాళ్లే తీసుకుంటారు. తమంత తామే అదివ్వడం పెద్దల గొప్పతనం. ఏ పెద్దవాళ్ళు కుదిర్చిన సంబంధాల్లో కాక తమతో మానసిక సాన్నిహిత్యం గల సహచరుల్ని ఇప్పటి పిల్లలు ఇష్టపడితే అందులో తప్పేముంది! ఇదైనా బాధ్యత గల కొడుకుగా ఇంత దూరం నీ అనుమతి కోసం వచ్చాడు. మహా ఉంటే మన బతుకులు యింకా అయిదేళ్లో పదేళ్లో! మన స్వార్థం కోసం మన పిల్లల ని జీవితాలకే మనం అడ్డునిలుస్తామా చెల్లెమ్మా! మనం కోరినట్టే మన పిల్లలు చేస్తే తప్ప మనం మన్నించి దీవించలేమా! నువ్వు ఆలోచించు చెల్లెమ్మా...'

అంత సేపూ మాటాడుతున్న వాడు ఉన్నట్టుండి గుండెని పట్టుకు కూలబడితే తెల్లబోయింది

శాంతమ్మ. కొంచెం మంచినీళ్లు కావాలని సంజ్ఞ చేసాడు. ఆమె తెచ్చిన గ్లాసు అందుకుని, జేబులో ఏదో పొట్లం తీసుకుని నోట్లో వేసుకుని, ఇన్ని మంచినీళ్లు తాగేడు. నుదుటను పట్టిన చెమట తుడుచుకుంటూ లేచి నిలుచున్నాడు. 'ఏదో వాగుతూ కూచున్నాను. టైం చూసుకోలేదు. పనిపిల్ల మధ్యాహ్నం వెళిపోతానని చెప్పింది. మా అమ్మ ఒక్కర్తే ఏమయిపోతుందో ఏమిటో.... పాపం ముసిలిది... గట్టిగా మాటాడలేనిది...... కాలూ చెయ్యీ కదపలేనిది."

అనుకుంటూ గబగబా నాలుగు అడుగులు వేశాడు వెంకట్రామయ్య. మళ్లీ అంతలో ఏం వచ్చిందో వీధి గేటు ఆసరాగా పట్టుకుని అతను వెళ్లిపోయినట్టయింది శాంతమ్మకి. తనదంటూ కాదని అవతలి వారి దృక్పథం నుంచి చూడడం ఆ క్షణమే మొదలయిందేమో.

ఇప్పుడిలా తనకి యిన్ని చెప్పి వెళ్లిన ఈ వెంకట్రామయ్య తన జీవితంలో ఒక్క కుటుంబ సభ్యుడి వల్ల సుఖపడ్డాడా! ఇంట్లో ఉండి రోగిష్టి మొగుడి మంచీ చెడ్డా చూడవలసిన పెళ్లాం, పుట్టింట్లో తల దాచుకుంది. కడుపున పుట్టిన కూతురయినా, మాట వరసయినా కన్న తండ్రి కన్నీటిని తుడిచిన తుడిచినా దాఖలా లేదు! పైగా ఈ వయసులో మలమూత్రాలు ఎత్తి చాకిరీ చెయ్యవలసిన తల్లి ఒక్కర్తే! అయినా ఇన్నిసార్లు వస్తూ పోతున్నా, ఒక్కసారంటే ఒక్కసారైనా ఒక్కరి గురించైనా చెడుగా చెప్పలేదు! ఇన్ని బాధ్యతలు నెత్తిన వేసుకుని కూడా, ఎప్పుడో తన మొగుడు చేసిన ఉపకారం గుర్తు పెట్టుకుని తన యోగక్షేమాలు కనుక్కుంటున్నాడు! తను?

ఈ వయసుకి తగిన ఆరోగ్యానికేమీ లోటు లేదు. ఆర్థికమైన ఇబ్బందులు ఎలా ఉంటాయో తను ఎరగనివి. అయినా తన కోసం ఇంత దూరం పరిగెత్తుకు వచ్చిన కొడుకు మీద నేరాలు చెప్పుకుంటోందా! మగవాడి మనసు కర్కశం అంటారు. కన్నతల్లిగా తను చూపించిన క్షమాగుణం, ఏముంది!

' ఆ వరండాలో అలా ఎంతసేపు కూచుంటావే అమ్మా!' అనే సూర్యం మాటల్తో మళ్లీ ఈ లోకంలోకి వచ్చింది.

'ఈ అమ్మ కోసం ఇంత దూరం పరిగెత్తుకు వచ్చావా, నాన్నా నానిగా! నీ ఇష్టమే నా ఇష్టంరా వెంటనే వెళ్లి ఆ పిల్లని పెళ్ళి చేసుకో. పది కాలాలపాటు సుఖంగా ఉండండి. ఇక నీ దగ్గిరకి రావడం అన్నావా! ఏమిటో పిచ్చి భ్రమగాని నీ కన్న ఈ యిల్లూ దేశమూ నాకు దగ్గిర కావుగా! మాట యివ్వలేను గాని తప్పకుండా ప్రయత్నిస్తాలే' అంది కొడుకు తల నిమురుతూ.

(ఆంధ్ర సచిత్ర వారపత్రిక 22 జనవరి, 1987)

✿